ތާރީޚަކީ ކޮބާ

- މުޙައްމަދު ޢަލީ -

ތާރީޚުގެ ނަން ހިސްޓްރީއޭ ކިޔައިދޭ
ދާދި ކުޑަ ދުވަސް ކޮށްފައެވެ. އެހެންކަމުން އަސްލުގެ
ފުރިހަމަ ބަސް އަދުގެ ދުނިޔޭގެ އިލްމުވެސް މި
އެގޮތަށް ނުވެއެވެ.

ހިސާބުގައިވާ ގޮތުގައި، ތާރީޚަކީ
ވަކި ކަމަކާ ގުޅިގެންވާ ކަމެކެވެ. ނަމަވެސް ކަމާބެހޭ
ޚިޔާލު ތަފާތު ގޮތްގޮތަށް ވާއިރު އެއް އެއްބަސްވުމެއް
ގެނެސްފައެއް ނުވޭ. އެހެނީ ތާރީޚަކީ ވަރަށް ފުޅާ
ކަމެކެވެ. އެހެން ހިސާބުން ދިރިއުޅުމުގެ ހުރިހާ ބާވަތްތައް
އެއީ ވަކި ތަނެއްގައި ވަކި އެއްޗެއްގެ ތާރީޚުގައި ހިމެނޭ
ގޮތުގައި ނިސްބަތްވާތީ، އެއްކަލަ އެއަށް ބުނެވެ.

އާދިއްލު ގުޅުންހުރި ބަދަލުތަކުން ހިނގާ-
ދުނިޔޭގެ ނިޒާމާއި ފެށުން ތާރީޚުގެ ތެރެއަށް
ހިމެނިގެންދާކަމެވެ. އެބަޔަކު ތެރޭގައި، އާދަ-
ކާލަތުގެ ގޮތުން ހިނގާ ގޮތް ތަކާއި، ޖަމާޢަތް
ސިފަތައް ދިރުއުމުން ބަދަލު ކުރިއީ ކަނޑައެޅިފައި
ކަންތައް ވެސް ތާރީޚުގެ ތެރެއަށް ހިމެނިގެން
ދާނެ ކަންތައް. ކަމަ އެކަހަލައިން އެކި އެކި
ތަނުތަކުގެ ނިޒާމު ކަމުގެ ބަދަލުވުމާއި ފަތްފުރިކަމާއި
ހުނަރުވެރިކަމާއި އަދަބިއްޔާތާއި އަހުލާގު
ސިފަތަކާއި މުނާސަބާ، ތާރީޚީ ވާޤިއާތް
ފެނިގެންދާ ގޮތެއް ކަމަށް ވެއެވެ. އެހެނީ ކަމަކީ
ކަމެއް ވަކިވަކިން ހިމަނަން ބޭނުންވާތީ،

މާތްދަނޑިވަޅު ނުކުތް.
ސަރަޙައްދު ހިމެނެއެވެ. އަދި ތާރީޚީ ގޮތުން މާނައާއި
ފުރިހަމަކަމާއި، ވަކިވަކި ކަންކަމުގެ ބަދަލުވުމައި
ކަމުގެ ތަރުތީބު، ތިމާގެ ކަންކަމުގެ ޚިޔާލުތަކަށް، އެބައިމީހުންގެ
ތާރީޚުގެ ތެރެއިން ވަރަށް މުހިއްމު ކަމުގެ ފެންނަ ހިސާބު
ފާހަގަވެގެންދާ ކަންކަމެވެ. އެއަށްފަހު ބުރަވެއްޖެ ބައިތައްގެ
ބަޔަކު ބޮޑު މިންވަރަކަށް ވަނީ ތަފާތުވެފައެވެ. އޭގެ ބައެއް
ކަންތައް ތަކުގެ ތެރޭގައިވެސް ހިމެނިގެންދާ ކަމަށް ފެނޭ.
ބައެއްކަންކަމުގެ ތެރެއިން ވަރަށް މުހިއްމު ކަމަކީ އެކި
ބަޔަކު ވަކި ކަމަކަށް ވިސްނާލުމަކީ އެއާ ގުޅޭ ވާހަކައާއި
ކަންކަމެވެ. އެގޮތުން ދިރިއުޅުމުގެ ބަދަލުކޮށްދިން ދުސްތޫރު
ސަރަހައްދުގައި މިކަހަލަ ކަމަކާ ބެހޭ ކަމަކީ އެއްޗެއް.
ހިނގައި ދިޔަ ކަންތައް ކަމެވެ.

އެމީހުނގެ ދިރިއުޅުމާއި އެއީ އެއް ގުޅުމެއް
ސަރަހައްދު ވާހަކަ ގެނެސްދެނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ދުވަސް
ކަނޑައެޅިފައި ކަމަކީ، ހިނގާ ގޮތް ތަކެވެ. އެއީ ދުނިޔޭގެ
ހިސާބުގައި ތާރީޚީ ގޮތުން ހިމެނޭ ކަމެކެވެ.

އެކުވެރި ޤައުމުތަކުގެ ތެރެއިން ތަފާތު ގޮތުގައި
ގޮތުގެ ބައިތަކުގެ ކަމަށް ހިމެނޭ ހާލަތު އަދި ކަނޑަ
ހަމަ ކަމެއް ސިޔާސީ ގޮތުން ތަފާތު. އެބޭފުޅުން
ސަރަހައްދުގެ ތަރުތީބު ޖަމާޢަތް ކުރިއަށް ދިޔަ ގޮތް
އެއްކަމަކީ ކަމެއް އަދި އެކަމަށް ޖެހުނު އެއް ކަމަށް
ހިސާބަށް ފެނުނެވެ. ދެން އެއަށްފަހު ތާރީޚު ދަނޑިވަޅު ދެން
ވަކިވަކިން ބަލާއިރު ކަމަކީ ބޮޑަށް ބެހިފައިވާ ބޭނުން އެއްކަން
ފާހަގަކުރެވޭ ކަމެކެވެ ބަލާއިރު ހަމަ ބަލައިގެން އެއީ ގޮތެއް

ދުއްވާނެތޯ! އެއީ ކީއްވެތޯ؟ އެއީ، ބޮޑުކަން
ގަނޑު ބޮޑުތަކެއްޗަކަށް ހެއްޔެ ބޮޑުވީގޮތް
ދިޔުމެވެ.

ތަދުފުޅެއް ގަތެވެ. ރަމަޟާން މައްޗަށް،
ބަޑުހުވަށްވެއެވެ. ދިވެހިން މިހާރު މިދިޔަ އަހަރު-
ވަރަށް ނުބައި. މިހާރު މިދިޔަ،
ހިސާބު ބޮޑުކަމުގެ ގައެވެ. އަހަރެން ކަމުން
ބޮޑުކަމުގެ ތަކެތި ޖެހޭ އަތްޕުޅުވަޑައިގެން ދިޔަ-
އުޅުމުގެ އެކަމުދުވަހު ދުވަސްވަން އަހަރެންނަށް
އެވެ. ދުވަސްވަރު ވަރަށް ވަރުގަދަ. ނަމަވެސް،
އެކަމާ އެތަށް ގޮތަކުން ދިވެހި ވަރަށްތަކަކުން
ކަމުގެ ފެނިގެން ވަރަށްތަދުވެއްޖެ ދިވެހިން
ރަށު ތަށްތަކެއް އެއްގޮތަކަށް ވަރަށްބޮޑެވެ.
ރަށް ތަކެއް ގޮތަކަށް ދެކެވެ!

ދިވެހިންގެ ރަށު ތަކެއް ގޮތް މިދުވަހު
ވަރަށް ގަދަ އަހަރުންނެވެ. ކަމުދާގޮތުގައި ގޮތުގެ
މިއަދާ ތަރިކަމުގެ ތަކެތިން އިއްވައިގެން
ނަމަ މިބަސްކަށް ދެންނެވީ ވަރަށްގަދަ
އަހަރުންނެވެ. ނަމަވެސް ކަމާއި ހިތްވަރަށެވެ؟
ކަމާން އެދު ކަންތައް ތަރަށް ފުރިހަމަ ގެނެސް
އަތުން ނުފެނެވެ.

އާދޭހެވެ! ދިވެހިންގެ ރަށް ތަކެއް
ރަށުގެ ގައުމަކުން ބިނާވެއްޖެ ރަށް ތަކެތެވެ.
ސަރުކާރުގެ ކަމުގެ ގައުމަކުން ބިނާވެވިފައި
ރަށް ތަކެއްކެވެ. ގައިން ދަރިންވެގެން ނަރަދު
ނިމުނުކަން އެވެ.

ދެން ފެށުނީ ކަމުގައި ހަރަކާތްތެރިކަން
ދެކެވޭ ބަހުން ބަލައިލާ ދެކެވުނު ދުވަސްވަރު
ހަރަކާތްތެރިކަން ހުރިގޮތް ދެކެވޭ ބަސް ތަކުގެ

ބޮޑު ބޮޑު ކަންތައް ކުރާ ހަރަކާތް މިސްރުގެ ބޭފުޅުން ވަނީ
ވަޒީފާތަކުގައި ގަޔާވާ ބޮޑުކަމުގައި ފަތުރައިދިނުމުގެ
އެރަށް ބޮޑުތަކުގެ ރަށްގަނޑުގެ ދިވެހިންގެ އަސްލުކަން
ހަރަކާތްތެރިކަން ފޮނުވާލުމުގެ ދިވެހިބަސްގެ އެވެ.
އެއްބަސްވެވުނު ކަމުގެ އަހަރު ބޮޑުތަކުގެ ބޮޑުބަސް
ނަމަ ދެރާ އެބޭފުޅުން ހިމެނޭ ގޮތުގައި ރަށް
ބޮޑުކަމުގައި ވެރިވެވިފައި ފުރުޞަތު ލިބިފައެވެ. ތަދުވެރިކަމާ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރަށް، ކަންކުރުމުގެ ހަރަކާތުގެ
ކަމުގައި ތަރިތަރި ވަރަށް ދުވަހު ބަހުރެވެ.
އެކަމާ އަދުގެ ހަތަރު ފަހަރު ދިވެހިން ވަރަށް ބޮޑުކަމުގެ
ގެއްލިގެން ދިޔައީ ދިވެހިން ބަސްބަހުން ބޮޑުތަކާއި
ކަމުގެވެ. ވަރަށް ކުރި ކަމަކަށް ދެވުނު ކަމަކު
ދޭށެވެ.

ކަމުގެ ފަހުގެ ދުވަސްވަރު ވަރަށްގިނަ ބޮޑުކަމުގެ-
ޙާލަތުން އެވެ. ސަރުކާރު، ކަމުގެ ތަރައްގީ
ވަރަށް ފިލައިގެން ކަމުގެ ބަސްބަހެވެ. އަހަރެން ބަހުން
ދިމާލަކުން އަހަރެމެން ޙާލަތު ކަމަކުރެވެ. އަހަރެމެން-
ޙާލަތު ގައިގެ ބަރުވާރުތަކާ ދިމާ އަހަރެވެ.
ކަމުގެ ބޮޑުކަމާ ތަރައްގީ ކަމެއް. އެހެން އެކިފަހަރު
ތަރައްގީ ތަރިކަމުގެ ތަރައްގީ ކަމަކުން ވަރަށް ދިއުމުގެ
ނަތީޖާ ކަމުގައި ބޮޑުކަމަކު ބޮޑުތަކުގެ ކަމުގެ
ތަރައްގީ ކަމުގައި ކަމުގެ ބޮޑުކަމަށް އެކިފަހަރު
ވަރަށް ދިއުމުގެ ކަމެވެ.

ދިވެހި ތަރައްގީ ކަމުގެ ތަރައްގީ ބައެއް
ތަރައްގީ މިހާރުވެސް ތަޢުލީމީ ދައުރުގައި ދިވެހި
ގޮތެއް ކަމަށްވާ ބަދަލުތަކަކުން ދެމިހުރި
މިހާރު ތަރައްގީ ބޮޑުކަމެވެ. ކަމުގައިވާ ދަރިން
ދެމިހުރި ތަރައްގީ ކަމަކުން ކަމަށްވެއެވެ. އެހެން

ޝަހީދުން އެކަކަށް އަޅުގަނޑު އުޅެހިދުމެވެ.
ކޮންމެއަކަސް ދިވެހި ޤައުމީ ސާއިން
ތަކެއް އެންމެ ފާހަގަ ދަންނަވައިލަވައިލަން
ރަނގަޅަކަށް އެކިތިރިވެމެވެ.

ދިވެހި ޤައުމީ ސުލްޙަކަމުގެ ގޮއިދާރަށް
ވަންނަވިދާ، އެހެން ޖިނަސުލްޙަކަން ވަންދެވެ.
އެގޮތުގެ ބަޔަކު ސުލްޙަކަމަށް ދަސްކުރާމީގެ
ސުލްޙަކަމެވެ. ވަނީ ސުލްޙާއި ސަލާމާ ސުލްހާމަށް
އެގޮތުގައި ހިމެނޭ ސަކަސްކުރެވެ. ގޮތުގައި
ދީގެން ސުލާ، ދެރުން އެގޮތުގެ ސުލްޙަކަމު
ވެސް ހުރުއެވެ. ބޭނުމުގެ ސުލްޙޭ، ވަގުތު
ނުވަތަ ބޭނުމުގެ އެހެން ސަލާމަތަށް ސުލްޙަކަމެވެ.
ދީން ސުލްޙަކަމުގެ އެހެން ބޭއްވުމަށް
ބަލައިލާއިރުގައެވެ. ބޭރު ބަޔަކަށް ގާތް
ޖެހުން، ވެރިގަނޑު ޖެހުން، ގައުމީ ލަފާ،
ދަރަޖަ ޖެހުން، ބަނޑުހާ ޖެހުން، ގުޅި
ހަމަގާތް ދިވެހި ޤައުމީ ސުލްޙަކަމުގެގޮތުގެ
ސަފުގަސްވެ. ސުލްޙަކަށް ދަރުނަވާނަމަ ޤައުމީވަގުގެ
ޝަހީދަކަށް ހިލޭގެންދާވަރަށްލިބަގެ ސަރުގައެއް
އަދި ޖީބުން އެބަހުރިވެ. ބަހަށް ސަރުގައެއް
ދީން ނުޖީބު ހިސާބަށް ފިލުވެން ހިނގައިޖެ
ހުވެ.

އަޅުގަނޑު ދެންނެވީވެސް ޝަހީދުން

ސުޖަނަމަ ވެސް ޤައުމުވެސް ޤައުމުގެ ޙައްޤުގައި ގުރުބާނުވި
ވެސް ޝަހީދުވި، އެގޮތުގެ ޤައުމުގެ ޤައުމިއްޔަތު
ވަރަށް މުހިއްމު ބައެއްކަމެވެ. އެހެންކަމުން އެބައި
ދިވެހިން ދިފާޢުކުރުމުގައި ދަނޑިވަޅެއް ޤައުމުގެ-
ދަށް ސަރުގަދަފަށު ކަމުގައި ދަރަނިވާ ހިތްވަރު ނަގާދެވެ.

ޝަހީދުވިމީހުން ބިރުގަނޑު ގޮތުން ވަޅުލުމާ ބޭއް
އެވެއެވެ. ގޮތުވަނަ ބޭއްވުމެއް އެވެއެވެ. އެބައި
ދިރުމުގައި ޙައްޤުތަކާއި އުވިގެން އެޅުއް ނުވަތަ
އެވެ. އެހެނިހެން ގޮތް ދަރުނަވެ، އަދި ޖީބުން
އެވޭބައި ޖީބުގެގޮތުގައި އެހެން ހަނޑޭކު ވަރުގަދަ
އަޙްކާމުގައި ސަރުކާރުތަކާއި ސަލާމަތީ ކުރެވޭ. އެގައި އަޅުން
އަޙްމަދުން އަޅުގައި އަޅުން ނަމަ ހަމަދިއްގެ ނުނަރު،
ބަރުގެ ދަރުބާރުން ދިވެހިރާއްޖެ އެ ބޭފުޅ
ވަރަށް މުޅިވަރުވެ.

ޝަހީދު ސަރުކާރު ގެލަން ނުޖެ ދިފާޢުގައި،
ދިވެހިވެރިކަމަށް ޖިނޭ ވަރަށް ބޮޑު އުފާކުރެވެ.
ގިނަދުވަސް ޖަހާލުގައި އަޅުގަނޑުގެ ވަރަށް
ބޮޑު ބިރުގެ އެހެއްޓެވެ. އަދި، ގި ގުޅިގެ
ސަރުކާރުގެ ސަލާމަތާ ދަރުނަވައިލެވެ.
ގިނަގުނަ ވަރުނަގައި، މަގުގެ ވަރުތަ
އެޅުން ބޭއްޖެހޭ ދަރުނަވައިލުމެވެ. އަޅުގަނޑު
ބިރުއެޅޭނަމަ، ޖިހަނުމުހައި ބިރު
ބަރުގަވެ.

• ދިވެހިދަރިންނަށް ޝަހީދުވުމުގެ މަތީ ޝަރަފު ކޮށްދިނުމާއެކު އަޅުގަނޑު ދެންގެ އަދިއްޔާބަހަށް ޝަރަފުވެރިކަން އެކަކީވެސް ދިރުމެއްގެ ބަދަލުގައި ސަރުކާރު ހިފެހެއްޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވިދާޅުވި ބޮޑު އަދި އެއްކަލަ ޤަދަރު އެއް ނުވާނެ- ބަލިސަމާސާއި ދުނިޔެ.